

Riksdagens protokoll

2003/04:37

Torsdagen den 27 november

Protokoll
2003/04:37

Kl. 12.00 – 12.36
14.00 – 15.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 november.

2 § Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner

I enlighet med 3 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas *senast onsdagen den 17 mars 2004*.

Kammaren biföll detta förslag.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:100

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:100 om reducerad moms på restaurangtjänster från Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 28 november 2003.

Orsaken är plenifri vecka, utlandsresa samt andra externa engagemang.

Stockholm den 21 november 2003

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2003/04:138

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:138 av Karin Pilsäter (fp) om löneskillnader mellan könen

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Svar på interpellation

4 § Svar på interpellation 2003/04:104 om försvarets situation

Anf. 1 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig vad jag tänker vidta för åtgärder med anledning av de slutsatser som dras i en utvärdering av gällande försvarsbeslut som riksdagens försvarsutskott har låtit göra.

Min företrädare tog under 2001 initiativ till en uppföljning i Försvarsdepartementet av den pågående försvarsreformen. I budgetpropositionen för 2004 redovisas vissa av de resultat som uppföljningen har gett. Låt mig citera: "Mot bakgrund av bl.a. denna uppföljning kan regeringen konstatera att det finns flera områden inom Försvarsmaktens verksamhet som utvecklas i en lägre takt och med en lägre ambitionsnivå än vad som ursprungligen förutsattes i det senaste försvarsbeslutet."

Regeringen säger också i budgetpropositionen att den insatsorganisation som beslutades 2000 sannolikt är väl stor utifrån vad som långsiktigt kan materiel- och personalomsättas, utbildas och övas. En utförligare redovisning av resultaten av denna uppföljning återfinns i Försvarsberedningens rapport *Vårt militära försvar – vilja och vägval*.

Mot bakgrund av dessa uttalanden kan jag med gott samvete säga att jag genom Försvarsdepartementets egen uppföljningsverksamhet har en ganska klar bild av hur försvarsreformen har genomförts. Därmed vill jag inte förneka att det just nu finns problem inom Försvarsmakten. Men vi får inte glömma att det återstår ett år av försvarsbeslutsperioden. Det kan därför vara klokt att vänta med att göra den slutliga utvärderingen av hur försvarsreformen har genomförts tills vi har sett resultatet av nästa års verksamhet.

Men jag måste också få ge en motbild. Inom de verksamheter där Försvarsmaktens resurser faktiskt används har Försvarsmakten fått gott betyg. Vi har bland annat ett gott rykte internationellt för de fredsfrämjande truppinsatser som vi medverkar i på olika håll i världen. Vi har också kunnat medverka med de resurser vi disponerar för att stödja samhället när vi har utsatts för påfrestningar av olika slag. De personer som kan leva ett tryggare liv till exempel på Balkan, i Afghanistan och Demokratiska republiken Kongo tycker nog inte att Försvarsmakten helt saknar förmåga. När det gäller den nationella förmågan är den enligt både Försvarsmaktens och regeringens bedömning godtagbar mot bakgrund av den positiva säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde.

Förberedelserna för nästa försvarsbeslut är nu inne i ett intensivt skede i Försvarsmakten. Regeringens planeringsdirektiv till Försvarsmakten har varit omfattande och tydliga och är i många avseenden baserade på de resultat som har kommit fram i den uppföljning som jag har nämnt.

Som jag ser det gäller det nu att inte fastna i de negativa beskrivningar som görs på olika håll. Det gäller att ta vara på de erfarenheter, både positiva och mindre positiva, som vi hittills har av genomförandet av den pågående försvarsreformen och utnyttja dessa konstruktivt i omställningsarbetet. Från denna utgångspunkt ska vi skapa en Försvarsmakt med en mindre och effektivare organisation, men där de olika delarna på ett balanserat sätt medverkar till att Försvarsmakten får goda förutsättningar att leva upp till de krav som riksdagen och regeringen ställer.

Prot. 2003/04:37
27 november

Svar på interpellation

Anf. 2 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag ska börja med att ta upp de tolv rader som handlar om internationell verksamhet. Där tror jag inte att ministern och jag har några delade meningar. Det finns inte heller någonting negativt om detta i min interpellation. Jag har samma uppfattning som statsrådet om de svenska insatserna exempelvis på Balkan. Jag har för övrigt nyligen haft förmånen att besöka trupperna i Kosovo, så jag vet vilka goda insatser våra svenska trupper gör. Den svenska truppen har ett mycket gott rykte – det lärde jag mig när jag var i Bosnien en gång.

Däremot har jag en del funderingar om de internationella insatserna. Man kan fråga sig om styrkan i Kosovo är rätt sammansatt. Jag skulle vilja se flera poliser och ett mindre antal militärer i den styrkan. Det finns en sorts mur mellan försvar och polis i det här fallet, och det är olyckligt. Jag fick den uppfattningen bekräftad när vi hade besök i utskottet i tisdags. Detta vill jag skicka med till statsrådet.

Vidare har vi varnat för att de internationella insatserna urholkar förbandsanslaget, och det står vi fast vid. Det är samma pengar som ska förvaltas, och det innebär att man då får banta på det svenska försvaret.

Att jag över huvud taget framställde interpellationen beror på statsrådets svar till min kollega Ola Sundell vid en frågestånd här i riksdagen. Det var strax efter det att vi hade fått ta del av den omfattande utredning som Jörgen Thulstrup har gjort på utskottets initiativ. Statsrådet sade då, och jag citerar ur snabbprotokollet: ”Jag vill säga att jag är rätt tveksam till en del av de slutsatser som jag har hört redovisas.” Det var dessa ord som jag reagerade på och som föranledde mig att lämna in den här interpellationen.

Jag vill upprepa frågan till statsrådet: Är statsrådet fortfarande tveksam till slutsatserna i den så kallade Thulstrupska utredningen? Är statsrådet kanske tveksam till hela utredningen? Är det så att statsrådet har synpunkter på att vi i utskottet tog ett initiativ för att se över detta?

Statsrådet sade också i denna frågedebatt att hon ville titta på underlagen. Jag vill då fråga statsrådet om hon har ändrat uppfattning efter att ha läst Jörgen Thulstrups utredning.

Jag vill påpeka att vi i utskottet har tagit med delar av Thulstrups utredning i det budgetbetänkande som vi justerade i tisdags och som kommer att läggas på riksdagens bord. Ett enigt utskott skriver om denna utredning: Utskottet ser med *stort* allvar på den bild som framträder när det gäller genomförandet av försvarsbeslutet och kommer att återkomma i ett betänkande våren 2004.

Jag vill inte vara elak. Det spelar ingen roll om det är moderater eller socialdemokrater som står bakom detta, eftersom det är ett enigt ställningstagande. Men den bild som vi har tagit fram stämmer inte med den bild som försvarsministern ger i svaret även i dag. Någon av oss har då fel. Det är väl så som jag måste tolka detta. Endera har vi i utskottet fel eller endera har statsrådet och regeringen fel.

Försvarsministern garderar sig lite grann när hon säger att hon har en ganska klar bild. Det är kanske där som oenigheten om hur läget och tillståndet i det svenska försvaret är ligger. Men jag känner Jörgen Thulstrup som en mycket noggrann och kunnig utredare, och jag har tagit hans slutsatser på största allvar, och det har hela utskottet gjort. Jag vill fråga statsrådet om det har skett någon förändring sedan hon svarade Ola Sundell fram till i dag, eftersom hon nu har haft chans att läsa utredningen.

Anf. 3 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Kontentan av statsrådet Björklunds svar är att vi ska vänta och se mot bakgrund, säger hon, av att det är ett år som återstår av försvarsbeslutet.

Det är en oerhört viktig frågeställning vi diskuterar. Det görs utredningar, förslag lämnas från oberoende instanser, Riksdagens revisorer pekar på en rad brister vid genomförandet av försvarsbeslutet 2000/01, och ministern säger: Vänta och se.

Jag tycker, mot bakgrund av vad som har redovisats under det senaste året, att det borde föranleda ministern till ställningstaganden och förslag till åtgärder för att rätta till bristerna när det gäller styrningen, förmågan att försvara Sverige och att vi utbildar för få.

När det gäller frågan om att vi utbildar för få har regeringen och Försvarsmakten på eget bevåg minskat antalet värnpliktiga i utbildning. Vidare går omställningen för långsamt.

Det är egentligen inte svårt att hitta orsaker till att situationen ser ut som den gör med en väldigt stor neddragning, omställning till ett nytt koncept, teknisk förnyelse, behov av ökad internationell förmåga samt nya uppgifter. Till detta följer betydande anslagsminskningar. Sammantaget är det ett försvarsbeslut som kanske på papperet var möjligt att genomföra men i praktiken omöjligt.

Till detta följer också årliga budgetöverenskommelser med Vänstern och Miljöpartiet där det ständigt ska sparas mellan försvarsbesluten. Regeringen har här ansvaret att se till att riksdagens beslut fullföljs.

Just vid det här tillfället i kammaren borde ministern kunna ge besked om några åtgärder som tar bort de här bristerna. Är det exempelvis rimligt att det ser ut som det gör när det gäller värnplikten och personalförsörjningssystemet? Det kanske är så att vi skulle behöva en ny pliktutredning.

När det gäller förmågan att försvara Sverige anser regeringen den vara godtagbar. Utredningar pekar i en annan riktning. Vad är det egentligen som är godtagbart, och vad är bristerna i nuvarande situation?

Till sist: Är det något jag skulle önskat mig vid tidigare försvarsbeslut och även skulle önska mig inför kommande försvarsbeslut, är det att regeringen och ministern söker sig bredare överenskommelser. Vänd er till oss! Vi skulle väldigt gärna vara med och påverka ett försvarsbeslut i rätt riktning.

Detta var några frågor och strategiska förslag som ministern kan ta till övervägande. Jag hoppas på ett positivt svar därvidlag.

Prot. 2003/04:37
27 november

Anf. 4 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Vi har talat mycket om Jörgen Thulstrups utredning, och jag ska naturligtvis fortsätta på det spåret. Enligt Folkpartiets mening är den mest dramatiska slutsatsen i den Thulstrupska utredningen att det svenska försvaret inte på ett godtagbart sätt förmår försvara landet.

Regeringen har under en rad av år gjort en annan bedömning. Regeringen menar att förmågan att försvara Sverige kan anses godtagbar mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läge som vi lever i. Den reservationen rör onekligen till begreppen en smula.

I det här sammanhanget ska också nämnas att regeringen på andra punkter har kommit att definiera om kraven på den svenska Försvarsmakten. Till exempel fattade regeringen under sommaren beslut om att differentiera beredskapen. Konkret innebär det att man sänkte beredskapen vid ett mycket stort antal förband.

I skenet av de här olika besluten och omdefinieringarna av de krav som ställs på Försvarsmakten skymtar det fram en tydlig parallell till den av regeringen bedrivna skolpolitiken, där det inte är kraven och målen som styr utvärderingen utan snarare prestationerna. Om ribban är för hög ska man inte ändra verksamheten utan i stället sänka ribban.

Min fråga är: Vad betyder det egentligen att försvarsförmågan är godtagbar mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget? Vilken utvärdering och vilken uppföljning blir möjlig med en sådan formulering av tillståndet i Försvarsmakten? Enligt min bedömning duger inte ett sådant målkrav för att utvärdera och följa upp Försvarsmakten. Det råder i dag en bred politisk enighet om att de militära hoten mot Sverige är små och risken för ett väpnat angrepp är utomordentligt liten. Då blir ju resultatet naturligtvis att vilket försvar som helst, vilken liten förmåga som helst blir acceptabel om den mäts av mot det säkerhetspolitiska läget i norra Europa.

Jag vill avslutningsvis fråga försvarsministern om hon ser ett behov av att ange en tydligare målformulering när det gäller försvarets förmåga att försvara riket och om hon ser att vi, utöver att alltid koppla denna förmåga till omvärldsläget, behöver ha andra metoder för att se till att skattebetalarna får valuta för de 40 miljarder som årligen investeras i den här verksamheten.

Anf. 5 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Allra först vill jag säga att vi alla är överens om att det gällande försvarsbeslutet är ett utomordentligt stort och viktigt beslut som riksdagen har fattat. Det ställer krav på en stor omställning och stora krav på Försvarsmakten. Det beslutet skulle nog aldrig denna riksdag haft förutsättningar att fatta om säkerhetsläget hade varit allvarligt eller allvarligare, därför att när en stor organisation som länge har arbetat efter en hotmodell och med en viss kompetens ska ställas om blir den i vissa lägen mindre skarp och mindre effektiv, och det är nödvändigt.

För att gå tillbaka till Rolf Gunnarssons inlägg är det korrekt att Ola Sundell ställde en fråga till mig vid riksdagens frågestund. Det hör ändå till pjäsen att frågan ställs på en minut och ska besvaras på en minut. Det

Svar på interpellation

jag försökte säga till kammaren var att det var en utredning som gjorts på uppdrag av riksdagens utskott, att den skulle behandlas i utskottet och att utskottets slutsatser sannolikt skulle presenteras i ett betänkande.

Jag som försvarsminister vill vara försiktig med att kommentera riksdagens interna beredningsunderlag innan utskottet har tagit ställning. När processen har kommit så långt att ni har tagit ställning deltar jag gärna i debatten. Det är faktiskt av viss respekt för utskottets och riksdagens arbete. Men jag tyckte ändå att jag kunde tillåta mig vissa kommentarer, därför att i rapporten dras det vissa slutsatser av ett material som inte redovisas. Det gäller till exempel uppgiften om vad det skulle kosta att iståndsätta den beslutade insatsorganisationen och slutsatsen att värnpliktssystemet riskerar att tappa sin legitimitet. I bland annat dessa avseenden skulle rapporten tjäna på att utförligare redovisa vilket underlag som ligger till grund för slutsatserna. Det var huvudsakligen det jag menade när jag sade att jag var rätt tveksam till en del av slutsatserna i rapporten.

Det är också så, som jag tror att Allan Widman pekade på, att själva omdömet att Sverige saknar förmåga att försvara sig är utomordentligt allvarligt. För att alla som inte är i tjänst och måste vara vakna på nätterna ska sova gott i det här landet är det naturligtvis viktigt att veta att vi kan försvara oss. Det är Försvarsmaktens samlade bedömning, och det är också regeringens bedömning. Detta kan vi, trots att vi befinner oss i en stor omställning av försvaret, delvis därför att hotbilden också är utomordentligt svag.

Då kommer man fram till frågan: Är det lämpligt att ha en sådan skala som vi nu har och som vi nu mäter efter? Det diskuterar vi för närvarande. Naturligtvis är det legitimt att fråga sig om vi använder de satsade pengarna på ett effektivt sätt och om vi uppnår de mål som har fastställts. Och hur ser försvarsförmågan ut i förhållande till hotbilden? Det är möjligt att detta återkommer i försvarsbeslutet.

Anf. 6 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Jag har förståelse för att det inte är så enkelt att hinna med allt på en minut. Jag reagerade på vad jag läste i snabbprotokollet och på vad jag hörde när jag satt i bänken – försvarsministern sade ”jag vill säga att jag är rätt tveksam till en del av de slutsatser som jag har hört redovisas” och hon kallade utredarens uttalanden för ”kraftfulla”. Men jag har förståelse för det, för jag har varit politiker så länge att jag vet att det är svårt att fråga och svara på en minut. Vi kan lämna detta så länge.

Det var kraftfulla uttalanden och en kraftfull utredning som Jörgen Thulstrup kom med. Det påpekas att det av riksdagen förutsatta utbildningssystemet inte har förverkligats på avsett sätt. Det har getts för få övningstillfällen där chefer har kunnat leda bataljoner och högre förband. Det har vi också tagit upp i våra moderata motioner. Förbandsutvecklingen kommer i betydande utsträckning inte att nå det kvalitativa mål som svarar mot den inriktning som riksdagen har beslutat.

Försvarsbeslutet 2000 var också underfinansierat från början. De svarta hålen börjar nu komma med jämna mellanrum. Ganska tidigt kunde man säga att detta aldrig kommer att lyckas ekonomiskt sett och att det skulle dyka upp ett svart håll igen. Om man bestämmer att man ska ha verksamhet för siffran 100 och sedan ger bidrag för 75 så räcker ju inte pengarna. Det kunde man se från början. Det går politik i det här. Man tar på skyggglappar när man inte vill erkänna att anslagen inte kommer att räcka. Underfinansieringen var en väntad reaktion som skulle komma.

Jag tycker också att regeringen har duckat i hela debatten om försvaret. Det har blivit Högkvarteret som har fått ta de flesta smällarna. Jag tycker att regeringen måste ta på sig ett större ansvar för att det har blivit så här. Det är ju trots allt sådant här man styr med de ekonomiska anslagen.

Jag instämmer i statsrådets ord om att vi inte ska fastna i negativa beskrivningar. Ändå måste man ha dem med i den fortsatta diskussionen och veta vilken plattform och vilket steg man börjar på.

Det är inte bara elaka och hemska moderater, folktoparter och andra som tycker att det står lite illa till med det svenska försvaret. Aftonbladet skrev den 10 november att "Försvaret är i kris och förfall" som rubrik på sin första ledare. Det var ingen uppbygglig ledare för den som är försvarspolitik. Jag tänkte vara så elak att jag citerar Aftonbladet, fast om det är elakt egentligen vet jag inte. Det står så här: "Vad försvarsminister Leni Björklund vill och förmår har vi inte sett några avtryck av. Hon har legat lågt. Men Försvarsmaktens okontrollerade, fria roll måste förändras och regeringen se till att försvaret blir en öppen och modern verksamhet med mer av civilt styre. Det handlar om skattebetalarnas pengar."

Det var en ganska kraftfull ledare från Aftonbladet. Jag har ju aldrig haft förmånen att vara minister, men jag undrar ändå: Hur reagerar man när man får läsa sådana ord om en själv? Jag är själv journalist, och jag tycker att det som står ungefär kan utläsas som att statsrådet inte har gjort särskilt mycket i det här ärendet, för att sammanfatta de tio raderna. Hur reagerar man när ett sådant så kallat påhopp kommer?

Ola Sundell tog upp att regeringen tyvärr har fått dåliga kamrater när det gäller att komma fram till försvarsanslagen. Med dåliga kamrater brukar det bli dåliga resultat.

Det hela grundas som sagt på att pengarna inte har räckt till. De svarta hålen har dykt upp med jämna mellanrum. Vad vi bör sträva efter nu, när det ska fattas ett nytt försvarsbeslut, är att vi ska slippa svarta hål. Det är bättre att redan från början säga att pengarna inte kommer att räcka till vissa saker. Jag kanske i mitt sista inlägg kan återkomma till vad pengarna eventuellt kommer att räcka till i det försvarsbeslut som vi nu ganska snart ska börja behandla.

Anf. 7 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Ministern fortsätter med vänta-och-se-strategin. Hon vill vänta tills behandlingen i utskottet är klar. Rapporten pekar på missförhållanden som råder i dag, och då är det väl rimligt att man försöker reagera direkt, omedelbart, på dessa missförhållanden, och inte invänta behandlingen i utskottet?

Det vi eftersöker är att ministern pekar i en bestämd riktning, så att man får en uppfattning om vad regeringen kommer att göra för att rätta till detta. Jag tog upp ett antal frågor och förslag till ställningstaganden. Jag fick ingen vägledning i det första svaret, men jag har förhoppningar om att ministern i nästa inlägg kanske ger någon vägledning.

Vad gäller detta med negativa beskrivningar vill jag framhålla att regeringen själv bidrar till en sådan bild. I tilläggspropositionen talas det om att det är brister i den interna kontrollen som har gjort att ramen måste utökas. Det är inte vi interpellanter och debattörer som är först med att ta upp det här. Det är en situation som måste rättas till, och det är regeringens ansvar. Då väntar man sig kanske ett svar som i något avseende visar vägen och talar om vad regeringen vill.

Anf. 8 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Försvarsministern ber oss kritiker att respektera att omställning pågår inom Försvarsmakten och att man då kanske inte kan hålla samma standard som man annars skulle ha gjort. Jag vill ändå påpeka att denna omställning, som påbörjades för ungefär tio år sedan, inte har lett till någon dramatisk minskning av anslagen till försvaret. I nominella termer är budgeten i stort sett densamma i dag som i början av 1990-talet. Men det finns en annan väsentlig skillnad. I början av 1990-talet skulle vi sätta upp förband motsvarande ungefär 800 000 man medan målet för den pågående försvarsperioden är en tiondel av det. Man kan väl ändå tycka att Försvarsmakten borde ha kunnat leverera det.

Statsrådet Björklund säger vidare att hon ska delta mer aktivt i debatten när utskottet har tagit ställning. Jag vill påminna om att det är i lika hög grad regeringens uppgift att hålla sig ajour med läget inom Försvarsmakten som det är riksdagens uppgift. Jag misstänker att statsrådet Björklund ganska väl vet hur det förhåller sig med bemanning, beredskap och organisering av krigsförband. Jag tror inte att det är någon hemlighet. Thulstrups rapport är förvisso inte ett rop i öknen, utan det finns många andra utredningar och rapporter som pekar i samma riktning.

Försvarsministern erkänner att med den målformulering som nu gäller – att man relaterar försvarsförmågan till omvärldsbilden – blir konsekvensen av att det nu föreligger ett mycket begränsat hot eller inget hot alls att man egentligen inte kan utvärdera försvarets förmåga att möta väpnade angrepp mot Sverige. Hennes vilja att se över dessa målformuleringar nästkommande år tolkar jag som ett löfte från henne.

Anf. 9 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Vi har inte duckat från regeringens sida. Naturligtvis har jag, som jag sade i svaret, en ganska god bild av hur läget är.

Försvarsmakten är en demokratiskt styrd men ändå professionell organisation. Den har fått en period på sig att genomföra ett antal beslut. På några punkter har vi noterat att till exempel riksdagens beslut om differentiering inte har gått tillräckligt snabbt. På den punkten har regeringen preciserat sig, vilket också är anmält och redovisat.

Hela tiden målas bilden av att det är ett svårt läge i Försvarsmakten upp. Men – det är egentligen inte några nyheter för er som sitter i försvarsutskottet – trots vad Aftonbladet påstår om att materielförsörjningen har blivit vidlyftig är det inte så. Regeringen har beslutat om begräns-

ningar i anslagsutnyttjandet till följd av det statsfinansiella läget, och det har gjort att materielförsörjningen har hållits nere på en lägre nivå. Ändå får vi omfattande tillskott av ny materiel i världsklass, och jag kan räkna upp många exempel på det.

Men det är ju också så, vilket ni också påstår, att de övningar som slutfördes under 2002 och våren 2003 har genomförts med mycket gott resultat. Övningar på högre förbandsnivåer har genomförts inom samtliga stridskrafter, och enligt Försvarmakten kan det beskrivas som ett trendbrott. Det har bidragit till att yrkesofficerarnas kompetens att kunna verka på högre förbandsnivåer har kunnat stärkas.

Det sker alltså positiva saker som ligger helt i reformens anda, och de är nu under framtagande. Vi har hösten 2003 och 2004 på oss också innan reformen är i land. Det gäller ju att hålla undan nu och blåsa på så att försvarsbeslutet faktiskt blir genomfört i stället för att hela tiden stå och upprepa ett antal påståenden som faktiskt inte till alla delar är helt fräscha. Talet om att förhållandena i Försvarmakten inte är tillräckligt bra blir som ett självspelande piano.

Med anledning av det här har jag varit ute och försökt korrigera uppgifter. Men jag håller också en låg profil och går inte ut och kommenterar varenda detalj, därför att det är faktiskt också en professionell organisation som har stor arbetsglädje och stor förmåga att kunna genomföra verksamheten. Jag tror att man kommer att vara ganska stolt när försvarsbeslutsperioden är till ända och man också kan se resultatet av vad man har uträttat.

Anf. 10 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Den artikel som statsrådet kommenterade var inte den artikel jag hade här. Det var nämligen två ledare i Aftonbladet ganska nära inpå varandra. "Generalernas stora nederlag" var den artikel som statsrådet nu kommenterade, men den jag har här heter "Försvaret är i kris och förfall". Aftonbladet var aktiva med två stycken ledare ganska tätt. Den ena handlade om Thulstrups utredning. Vad gäller om den är fräsch eller inte: Vi tycker att Thulstrups utredning är fräsch och att den sätter fokus på någonting som vi måste titta vidare på. Vi fattar beslut i utskottet, vi kommer med ett förslag till beslut och sedan kommer vi att fatta beslut här i kammaren, och då tycker jag att det är väldigt viktigt att följa upp vad som händer med de beslut vi fattar här. Vi tycker alltså att det är en fräsch utredning, och vi ska fräscha upp den i vår när vi ska ta upp den, som vi sade vid justeringstillfället i tisdags. Vi återkommer i den frågan.

Nu sägs det att det ska bli en mindre, effektivare organisation. Det pratas om en halvering av flygvapnet och så vidare. Under de sista sekunderna jag har av den här debatten skulle det vara intressant att ställa frågan till statsrådet om hon har funderat på om en halvering av flygvapnet, som vi pratar om, innebär att det är F4 i Östersund som ska läggas ned, om det är Kallinge som ska läggas ned eller om båda två måste läggas ned. Det kanske blir bara två flottiljer kvar i det svenska flygvapnet eftersom det står om en mindre och effektivare organisation i dagens svar. Det har vi förstått, men är det Miljöpartiet som ni ska gå till mötes så att det blir 5–6 miljarder som ska sparas, eller är det en vettigare besparing som det handlar om? Det skulle vara intressant att veta vilka

Prot. 2003/04:37
27 november

Svar på interpellation

ställningstaganden regeringen kommer att göra och vilka funderingar regeringen har på det här området.

Jag vill tacka för debatten. Utredningen kommer vi inte att begrava, utan vi kommer att ta fram den efter juluppehållet och jobba vidare med den. Det finns anledning att återkomma i den här frågan, tror jag.

Anf. 11 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Precis som Rolf Gunnarsson säger ska ni behandla den rapporten under våren. Jag vill säga att jag gärna svarar på ledamöternas frågor, men jag vill inte ge mig in i diskussion om ett material som tillhör utskottet. Det är faktiskt av respekt för ert arbete. Men jag deltar gärna i det övriga samtalet.

För det kommande försvarsbeslutet, som Rolf Gunnarsson är inne på lite grann, är det ju faktiskt min och regeringens ambition att skapa ett försvar som är hela Sveriges. Det betyder att alla partierna är viktiga och betydelsefulla i den beredningsprocessen. Vi har Försvarsberedningen som ett forum för att hitta varandra i de frågorna, och där är alla partier med. Det är det som skapar förutsättningarna.

Vi ska nu noga gå igenom vad vi har lärt oss av hur man styr försvaret under en reformperiod – det är ju det vi har – och se till att utvecklingen mot ett modernt försvar sker utan att vi samtidigt tar arbetsglädjen från professionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde torsdagen den 30 oktober inkommit.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2003/04:35 till socialförsäkringsutskottet

2003/04:41 till skatteutskottet

Skrivelse

2003/04:37 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2003/04:MJ10–MJ12 till miljö- och jordbruksutskottet

2003/04:U14–U17 till utrikesutskottet

Kammaren beslutade kl. 12.36 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Frågestund

Frågestund

Anf. 12 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det har blivit dags för frågestund. Vi hälsar följande statsråd välkomna till kammaren: Statsrådet Pär Nuder, kulturminister Marita Ulvskog, utrikesminister Laila Freivalds, statsrådet Hans Karlsson och statsrådet Lena Hallengren.

Statsrådet Pär Nuder besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Ansvar för offer för människosmuggling

Anf. 13 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag ska ställa en fråga som jag tror närmast kan riktas till statsrådet Pär Nuder.

Jag fick ett samtal i går från ordföranden för kvinnojouren i Solna. I Solna ligger också Migrationsverket. Den här gången handlade det om en ung ryska som hade blivit lämnad på Migrationsverket av någon vänlig person. Hon hade lyckats rymma efter att ha varit inlåst i sex månader av sina hallickar. Nu ringde man från Migrationsverket och undrade om Solna kvinnojour kunde ta hand om den här kvinnan, för det kunde man inte göra själv.

Det här var inte första samtalet från Migrationsverket. Men signalerna är ändå, både från riksdag och departement, att de här flickorna helst ska kunna vara kvar i Sverige för att vittna vid rättegång mot de här fångvaktarna och hallickarna.

Då undrar jag: Vem ska betala för flickorna? Migrationsverket har inga pengar. Det kan inte vara meningen att de ideellt arbetande kvinnorna på jouren ska behöva göra det och knappast heller Solna kommun.

Anf. 14 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte närmare kommentera det enskilda fallet. Det som Lena Adelsohn Liljeroth berättar om låter förfärande. Det är naturligtvis inte värdigt ett välfärdssamhälle som vårt att det ser ut på det viset, och jag har ingen anledning att ifrågasätta sanningshalten i det hon berättar.

Vi har en mycket allvarlig situation i Sverige i dag vad gäller flyktinginvandringen. Våra asylsystem är väldigt hårt belastade. Dessa frågor

är föremål för mycket intensiv dialog mellan regering och riksdag om hur vi på bästa sätt ska lösa problemen.

Jag kan, som sagt, inte gå närmare in på det här enskilda fallet utan frågan får belysas i de sammanhang där vi diskuterar asyl- och migrationspolitiken. Stämmer det som Lena Liljeroth säger är det naturligtvis en väckarklocka för oss alla.

Anf. 15 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Eftersom jag sitter i den tvärpolitiska grupp vi har i riksdagen för en human asyl- och flyktingpolitik vet jag också hur läget är. Men jag hoppas att Pär Nuder tar med sig frågan för att kontrollera detta med Migrationsverket. Vad har det egentligen för beredskap? Vem ska betala för flickorna?

Förra gången, och det var inte så väldigt länge sedan – det har varit flera fall på just Solna kvinnojour, det kan bero på att den ligger nära Migrationsverket – fick stödpersonerna på jouren lägga ut ur egen ficka för mat, kläder och sjukvård åt flickan. Eftersom det inte finns något avtal mellan svenska och ryska sjukhus handlar det om 1 700 kr bara för att läkaren på Karolinska skulle titta på henne. Hon hade knappt kläder på kroppen.

Jag vädjar till statsrådet, ta upp den här frågan också!

Anf. 16 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Jag lovar verkligen att se till att migrationsminister Barbro Holmberg sätter sig in i den här situationen. Är det som Lena Adelson Liljeroth säger finns det all anledning att ta detta på största allvar. På ett eller annat sätt får vi försöka återkoppla till riksdagen och frågeställaren.

Spridningen av aids

Anf. 17 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill vända mig till utrikesministern.

Det är den internationella aidsdagen på måndag, den 1 december. Det känns angeläget att lyfta fram den här frågan med anledning av det. Aids är ett av vår tids största problem. Rapporterna duggar tätt. Senast i går kom uppgifter om tre miljoner döda, den högsta siffran någonsin, 40 miljoner smittade, barn som blir föräldralösa. Spridningen bara ökar. Enligt FN:s millenniemål ska vi stoppa spridningen till 2015.

Min fråga är: Vad har regeringen för strategi för att Sverige på bästa sätt ska kunna medverka till att spridningen stoppas?

Anf. 18 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Aidsproblematiken i världen är en av de frågor som vi beaktar när vi lägger upp våra planer för humanitär hjälp till olika länder, när vi lägger upp våra strategier för utvecklingssamarbete med olika delar av världen. Där är just aidsfrågan ofta ganska central. Det handlar om att hjälpa till att bygga upp sjukvårdssystem för att kunna hjälpa de människor som är smittade. Det handlar om att bidra till informations-

spridning, till kunskapsökning, så att man kan förhindra sjukdomsspridningen, och det handlar om utbildningsinsatser.

I vårt eget närområde när det till exempel gäller samarbetet med Östeuropa, med Ryssland framför allt, är ju en av frågorna som vi har fokuserat på just spridningen av smittsamma sjukdomar. Aids är en av dem. Där har vi försökt att utveckla särskilda instrument, till och med *task force*, för att hitta effektiva sätt att samarbeta för att inte spridningen av farliga sjukdomar ska ske i den utsträckning den gör i dag.

Jag vill ändå också understryka att på sina håll i världen, till och med i Afrika, finns det en del ställen där vi har lyckats hejda utvecklingen. Sydafrika är ett sådant exempel. I andra afrikanska länder ser det fortfarande väldigt illa ut.

Anf. 19 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag tror att den här frågan är en av våra viktigaste utvecklingsfrågor, en bistandsfråga. Klarar vi inte millenniemålet har vi svårt att klara de övriga.

Sverige har som första land i världen också tillsatt en aidsambassadör. Här ser ni ett fotografi av honom. Lennarth Hjelmåker heter han. Det tycker jag är ett jättebra förslag. Det är viktigt att hans arbete ges tyngd och att opinionsbildningen kan öka.

Vad har regeringen gett honom för strategi? Är det dags att koppla tillbaka även det beslutet till riksdagen för att ge honom ett brett uppdrag att arbeta vidare med?

Anf. 20 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Att vi har en ambassadör i den frågan är för att få en samordnande funktion för att säkerställa alla de olika beslut som vi fattar och de strategier vi lägger upp för olika delar av världen. Det behöver finnas en hög kunskapsnivå och en samordning av dem.

Jag ska fundera över på vilket sätt uppdraget till ambassadören kan förankras i riksdagen. Jag kan inte på rak arm komma på på vilket sätt det skulle kunna ske. Men det finns säkerligen något sätt att göra det på.

Tillsättandet av styrelsemedlemmar i statliga företag

Anf. 21 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det har genomförts granskningar av sammansättningen av de olika företags- och myndighetsstyrelserna som regeringen utser. Av den granskning som Kristdemokraterna har gjort framgår det att i de sju största statliga företagen finns det 121 ordinarie ledamöter. Av dem var 44 socialdemokrater eller hemmahörande i den sfären. Bara 13 ledamöter hade anknytning till något borgerligt parti.

I regeringsformen heter det som bekant att man vid tillsättandet av statliga tjänster endast ska fästa avseende vid sakliga grunder, förtjänst och skicklighet. För den som granskar den här statistiken framstår det inte som alldeles självklart att regeringen har följt regeringsformens bestämmelser.

Min fråga till Pär Nuder blir då: Har regeringen vid tillsättandet av styrelseledamöter enbart tittat på det som man ska titta på, nämligen

Prot. 2003/04:37
27 november

Frågestund

förtjänst och skicklighet, eller har man tagit andra hänsyn när man har utsett ledamöter?

Anf. 22 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Till att börja med, för att illustrera vanskligheten i att försöka kartlägga personers politiska hemvist, vill jag påpeka att de uppgifter som Kristdemokraterna har tagit fram inte stämmer. Det rör sig inte om 22 personer utan det rör sig om 17 personer med vad man kallar socialdemokratisk bakgrund.

Det här är ett sätt att försöka misstänkliggöra regeringens utnämningsspolitik. Vi fäster inget avseende vid partibok när vi utser statliga styrelser. Styrelserna i de statliga bolagen utses utifrån de kvalifikationer som krävs för respektive bolag.

När det gäller regeringens utnämningsspolitik i övrigt, den som finns fastställd i regeringsformen vad gäller utnämningar av verkschefer, ska regeringen endast utgå från förtjänst och skicklighet.

Detta har varit föremål för riksdagens prövning vid snart sagt varje riksmöte. Konstitutionsutskottet brukar årligen göra en granskning. Resultatet av den granskningen visar att det är förtjänst och skicklighet som regeringen använder som måttstock när myndighetschefer och verkschefer utses och styrelseposter i statliga bolag tillsätts.

Anf. 23 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Den granskning som vi har gjort är korrekt. Jag tar gärna emot synpunkter på den granskning som har gjorts om det är så att Socialdemokraterna har synpunkter på den. Men jag förstår att resultatet naturligtvis kan upplevas som något besvärande. Det får naturligtvis inte vara så att platser tillsätts för att belöna personer som står regeringen nära. Det är inte avsikten med de platserna.

I den mån det ska förekomma politiker kanske det ska göra det i en del styrelser som har särskilda skäl, till exempel systembolag i fråga om vin och sprit och där det är fråga om särskilda roller. För övrigt är det enbart förtjänst och skicklighet som ska gälla.

Utifrån den statistik vi har tagit fram har det visat sig att det finns tre och en halv gånger fler socialdemokrater eller personer från den socialdemokratiska sfären än sådana som kan betecknas som borgerliga. Jag tror inte att kompetensen är så fördelad i landet att socialdemokrater per definition är tre och en halv gånger mer kompetenta än borgerliga politiker. Här tror jag att det ligger andra saker i botten.

Anf. 24 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Vi fäster ingen vikt vid partibok. Vi fäster ingen vikt vid det faktum att ordföranden i Sveaskog en gång i tiden har varit centerpartistisk partiombudsman. Vi fäster inget avseende vid att ordföranden i allas vårt SJ har varit ordförande för Moderata samlingspartiet. Vi fäster inget avseende vid att ordföranden i Sveriges största bolag alla kategorier, Vattenfall, har en bakgrund som ordförande i Fria Moderata Studentförbundet.

Vi fäster avseende endast vid det som gäller, nämligen förtjänst och skicklighet och vad som är bäst för respektive verksamhet.

Anf. 25 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Min fråga vänder sig till statsrådet Hans Karlsson.

Förra veckan kommenterades det faktum att de särskilda insatser som hade genomförts på orter där mycket folk hade blivit avskedade inte har gett resultat. Anders L Johansson, AMS generaldirektör, hade en mycket intressant kommentar till detta. Han sade att det bästa sättet att få jobb är att söka jobb. Det var en stor nyhet! Sedan kom han med förslaget att många datorer ska köpas in till arbetsförmedlingarna.

Vore det inte bättre att avlasta arbetsgivare från en del byråkrati och onödiga bördor så att det blir lättare att anställa folk än det är i dag?

Frågestund

Anf. 26 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Om jag uppfattade Ana Maria Narti rätt var frågan på vilket sätt i övrigt som regeringen ska underlätta för arbetsgivare att anställa flera. Var det rätt uppfattat?

Vi upplever inte att det finns några stora formella hinder av den typ Ana Maria Narti möjligen åsyftar för arbetsgivarna att anställa, till exempel arbetsrättslagstiftningen.

Däremot har vi en vikande konjunktur och en svag efterfrågan på arbetskraft. Det är naturligtvis det största hindret för fler att bli anställda.

Anf. 27 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Vi vet att situationen på arbetsmarknaden är långt ifrån tillfredsställande. I denna situation kommer krav från AMS på 2 extra miljarder. Vi har bevis inte bara i de särskilda insatserna på orter med stora avskedanden utan också i många rapporter från IFAU och andra instanser att de arbetsmarknadsåtgärderna är tvivelaktiga. Skulle det inte vara bättre att ta bort till exempel en del av den onödiga byråkratin som belastar småföretagare så mycket?

Anf. 28 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! De arbetsmarknadspolitiska insatsprogrammen är långt ifrån onödiga. De är ändamålsenliga och stödjande för de personer som i väntan på ett arbete behöver förkovra sig med hjälp av en arbetsmarknadspolitisk utbildning eller på annat sätt undgå att bli passiviserade under sin arbetslöshetsperiod.

Däremot ska vi hela tiden vara noga med att inte ha människor i åtgärder längre än vad som absolut är nödvändigt. Det finns också en risk för att sökaktiviteten, benägenheten att söka jobb, går ned under tiden. Därför ska det vägas av. Just nu uppstår en risk att många människor riskerar att bli utslagna från arbetsmarknaden för gott om de inte får ta del av bra arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av till exempel utbildning.

Därför är det min och regeringens bedömning att vi behöver öka på antalet åtgärder under tiden vi väntar på en konjunkturuppgång.

Frågestund

Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesminister Laila Freivalds. Den handlar om EU:s konstitution.

Det pågår förhandlingar om en gemensam konstitution inom EU med alla de 25 länderna. Den kommer med all säkerhet att i stor utsträckning påverka oss. Den kommer att förändra maktsituationen och förhållandet mellan de nationella parlamenten – Sveriges riksdag och andra parlament – och EU:s institutioner.

I många av dessa länder har man redan i dag bestämt sig för att man kommer att ordna folkomröstningar för att skapa en demokratisk folklig legitimitet. I några andra kommer man att ha nationella parlamentsval som ett alternativ därför att det passar väl in i den strukturen.

Som jag förstår den svenska regeringens hållning planeras varken en folkomröstning eller ett parlamentsval i Sverige för att skapa en demokratisk legitimitet. Hur tänker Laila Freivalds skapa en folklig legitimitet för den nya konstitutionen?

Anf. 30 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag ska korrigera uppgiften om hur många länder som tänker folkomrösta om den nya konstitutionen. Det finns några som kommer att göra det enligt den ordning som gäller i de länderna. Men i 19 av de 25 länderna kommer det inte att ske. Flertalet länder anser inte att man måste eller ska folkomrösta.

I Sverige anser vi att riksdagen har folklig legitimitet. Peter Eriksson sitter på ett mandat, det vill säga han har blivit vald av svenska folket för att vara den som ska ta ställning i frågor som gäller hur vi agerar i EU.

Jag vill göra en korrigering av den bild Peter Eriksson ger, nämligen att det skulle vara fråga om en stor förändring av maktbalansen som sker i det förslag till en ny konstitution som finns. Så är det inte. Det handlar framför allt om att ett tiotal olika dokument, som ger en oöverskådlig bild av vad EU är, samlas till ett dokument så att man ska förstå vad EU är. På vissa mindre ställen sker det förändringar i sak. Det är ingenting revolutionerande men däremot väldigt bra för att folk ska förstå vad EU är.

Anf. 31 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Planerna är att EU för första gången ska få en konstitution. Det innebär också att Sverige får en ny grundlag. Om man menar att det inte har någon betydelse är man ute på farligt vatten. Det här är en fråga som det rimligen bör skapas en demokratisk legitimitet kring.

Jag känner till bara två bra exempel på detta, nämligen att man faktiskt debatterar frågan inför riksdagsval. Då skulle vi ha gjort det 2002. Vad jag vet hade varken Laila Freivalds, jag, Göran Persson, Marita eller Pär någon ordentlig diskussion om den nya konstitutionen eftersom den inte fanns då. Om vi säger att vi inte ska ha någon folkomröstning, säger Laila Freivalds att svenska folket inte ska bekymra sig, det ska inte bry sig i frågan och man kommer inte att ha någon möjlighet att påverka.

Jag tycker inte att det räcker som grund för en demokratisk debatt och ett demokratiskt beslutsfattande i så viktiga frågor.

Anf. 32 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag tycker visst att svenska folket ska intressera sig för det nya förslaget till konstitution. Det är bakgrunden till att vi har tillsatt en särskild kommitté, som har arbetat i över ett år och kommer att fortsätta att arbeta med att sprida information och stimulera till debatt. Jag har blivit uppvaktad och fått en hel cd med svenska folkets synpunkter på vilka förändringar man skulle vilja ha i EU-arbetet. Vi har tagit dem till oss. Den svenska positionen överensstämmer väldigt väl med vad svenska folket tycker.

Jag måste fortfarande tillbakavisa påståendet att det faktum att vi inte har folkomröstning skulle vara en inställning från majoriteten i riksdagen, att den nya konstitutionen inte har någon betydelse. Jag tror att den har stor betydelse, framför allt genom att göra det tydligt vad EU är, hur EU arbetar och hur man kan påverka EU i dess beslutsfattande, till exempel en större öppenhet kring beslutsfattandet.

På det planet har den nya konstitutionen en mycket stor betydelse. Men den har marginell betydelse när det handlar om att man gör förändringar i maktstrukturerna.

Peter Eriksson för fram en bild som inte är sanningsenlig. Den här uppfattningen talar inte bara jag för, utan majoriteten i riksdagen.

Skolans arbete mot främlingsfientlighet

Anf. 33 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Lena Hallengren.

Jag har under två veckor haft förmånen att ha en elev från nionde klass på Karlsängsskolan i Nora som prao. Hon heter Janna Dyst och finns nu uppe på åhörarläktaren.

Småstadsideyllen Nora, som även är min hemstad, har vid två tillfällen kränkts av olagliga demonstrationer genomförda av nazistiska grupperingar. På Karlsängsskolan har man sedan den första kränkningen arbetat aktivt och väldigt framgångsrikt med att försöka ge eleverna en god människosyn, en människosyn där man betonar allas lika värde och tar avstånd från främlingsfientlighet och rasism. Skolans arbete har gjort att hela samhället nu för ett positivt samtal om dessa frågor.

Min och Jannas fråga till statsrådet Lena Hallengren är på vilket sätt hon är beredd att stötta kommunerna så att man i skolor och förskolor ännu effektivare kan vaccinera våra barn och ungdomar mot påverkan från främlingsfientliga och rasistiska ideologier.

Anf. 34 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Uppenbarligen har man i Nora gjort ett väldigt gott arbete. Jag förutsätter att man följer läroplanen och de intentioner som finns i den också i andra kommuner.

Det finns naturligtvis stöd att få från Allmänna arvsfonden och från olika ungdomsorganisationer, som man kan samarbeta med. Huvudsaken är att det handlar om en insikt om vilka attityder och värderingar som ska spegla den skola som barn och ungdomar går i och möts i och att de där får mötesplatser för att skaffa sig de värderingar som vi önskar att barn och ungdomar ska ha.

Anf. 35 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Jag anser att det här är en helt avgörande fråga för demokratin och våra möjligheter att forma ett solidariskt samhälle även framöver.

Jag har läst presentationen av Lena Hallengren på regeringens hemsida, och där kan man läsa: "Jag vill ha ett samhälle och ett lärande där ingen lämnas utanför." Jag tycker att det känns tryggt.

Vi måste alla tillsammans med alla andra goda krafter se till att våra barn och ungdomar får samma inställning som statsrådet.

Anf. 36 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag vet inte om jag har någon ytterligare kommentar, förutom att hela skolväsendets och utbildningssystemets ansvar naturligtvis inte är någonting som löses i gymnasieskolan eller i en viss årskurs, utan det är någonting som måste prägla allt det arbete som bedrivs inom utbildningsväsendet, från förskolan och upp till och med vuxenutbildningen. Jag hoppas och tror att den läroplan som finns följs. Det borde vara en god grund att stå på.

Löntagarnas inflytande över arbetstiden

Anf. 37 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Saab och GM i Trollhättan har presenterat ett åtgärds paket för de fackliga organisationerna, ett paket som består av 25 förslag för att, som ledningen kallar det, göra Saab mer konkurrenskraftigt.

Företaget vill höja närvaron på arbetsplatsen och föreslår därför att man ska kräva läkarintyg från första sjukdagen. Vidare vill Saab ställa hårdare övertidskrav på sina anställda, dels att de ska vara skyldiga att arbeta minst tio lördagar per år, dels att de ska vara skyldiga att jobba övertid i anslutning till arbetet om företaget så önskar. På listan över åtgärder finns också önskemål om att flytta lunchtiderna för de anställda när företaget så önskar. Man har också förslag på hur man kan göra det enklare att avskeda personal.

Jag vill nu fråga Hans Karlsson hur han ser på det här och om han kommer att lägga fram förslag som stärker löntagarnas inflytande över bland annat arbetstidens förläggning.

Anf. 38 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Som Rossana Dinamarca säkert förstår känner jag inte till förhållandena i Trollhättan. Jag förutsätter att de fackliga organisationerna tillsammans med arbetsgivarna hanterar den förhandlingen.

Vad gäller regeringens planer avseende arbetstiden och löntagarnas inflytande över arbetstiden är det bland annat en del av överenskommelsen mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och regeringen, där vi har förbundit oss att tillsammans återkomma med förslag om just detta att stärka löntagarnas inflytande över arbetstiden. I regeringen har vi inte ändrat uppfattning, utan vi avser att fullfölja det.

Anf. 39 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Det här kommer att leda till en central förhandling, så det kommer inte att ske bara på lokal nivå.

Det är inte bara för att jag är från Trollhättan som jag ställer frågan och tycker att den är angelägen, utan det är också för att de arbetsrättsliga frågorna ofta är föremål för diskussion i tillväxtdebatten – något som jag kan tycka är lite oroande. Även om jag tycker att tillväxt kan vara viktigt får det inte ske på bekostnad av en urholkad arbetsrätt. Jag hoppas att vi snart kan se ett förslag som stärker löntagarnas inflytande.

Anf. 40 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag har inga svårigheter att instämma med Rossana i fråga om behovet av en starkare arbetsrätt. Med min egen bakgrund har jag ingen som helst känsla för om man på något sätt skulle försvaga löntagarnas ställning i arbetslivet – snarare tvärtom. Vi förbereder också förslag i den delen, inte minst när det gäller föräldralediga och det missgynnande som många utsätts för i just föräldrarollen på arbetsmarknaden. Det ligger nog närmast i regeringens planer att återkomma med en proposition i den delen till riksdagen.

Rehabiliteringsförsäkring

Anf. 41 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ställer också en fråga till arbetsmarknadsminister Hans Karlsson.

Inför trycket av ohälsans ökade kostnader har statsminister Göran Persson nyligen ställt sig positiv till att se över socialförsäkringarna. Det är bra. Men den här frågan hänger intimt samman med rehabiliteringsfrågan, arbetsgivarna och individen på arbetsmarknaden.

Vad händer alla sjukskrivna när arbetsgivaren har uttömt sina rehabiliteringsresurser och då samhällets stödssystem ska komplettera arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete? Då behövs ofta en speciell kompetens, särskilt för dem som är långtidssjuka.

Kristdemokraternas förslag om en ny, självständig rehabiliteringsförsäkring ger *en* aktör ansvaret för att samordna insatserna runt individen. I stället för den finansiella samordningen, som handlar om flera olika aktörer och ett ganska krångligt system för samordning, tycker vi att en försäkringskasseorganisation ska få huvudansvaret och resurser för snabba insatser.

Vi hade hoppats att ni skulle kunna vara intresserade av det här förslaget, som har utretts av Gerhard Larsson. Det är redan utrett och remissbehandlat.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Är du beredd att överväga en rehabiliteringsförsäkring enligt den modell som jag här har nämnt?

Anf. 42 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det raka svaret är nej. Det är inte regeringens avsikt för närvarande att utforma en särskild rehabiliteringsförsäkring. Vi tror inte att det är en ny försäkring som behövs. Vi tror att det behövs förbättringar i de försäkringar vi redan har, som kanske är mer ändamålsenliga men

Prot. 2003/04:37

27 november

Frågestund

med ungefär samma syfte som riksdagsledamoten Pethrus Engström nu föreslår.

Det sker bland annat en remissbehandling just nu av ett förslag från Riksförsäkringsverket och AMS, som tar sikte på att stärka rehabiliteringen för de personer som har en anställning, som är långtidssjukskrivna men som inte kan komma tillbaka till sin gamla arbetsgivare.

Det behövs mera samordning och framför allt resurser för att hjälpa de människorna. Vi är delvis inne på samma linje.

Anf. 43 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är svårt för många arbetsgivare att ta över det här ansvaret, att jobba med missbruksvård, snabba operationer och psykiatriska problem. Därför behövs det komplement som andra aktörer har på den här marknaden.

Jag vet att man i socialförsäkringsutskottet har sagt att regeringen ställer sig positiv till att titta på möjligheten att införa en sådan här försäkring. Därför blir jag lite förvånad över att arbetsmarknadsministern ställer sig så negativ till att överväga det här förslaget. Jag hoppas förstås att du i framtiden ändå kan tänka dig att se det här, eftersom det är mer kostnadseffektivt när det ligger utanför statsbudgeten. Det blir en mycket bättre finansiering. En satsad krona ger ju nio tillbaka, som den här utredningen har visat. Jag hoppas att ministern är beredd att överväga frågan igen.

Anf. 44 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag instämmer gärna i att det finns ett problem för vissa arbetsgivare med att fullfölja rehabiliteringen därför att det helt enkelt inte finns arbetsuppgifter som är lämpliga för vissa personer som har varit sjukskrivna länge.

Vi söker efter lösningar för att underlätta detta. Man måste väga en sådan här förändring mot just den skyldighet som alla arbetsgivare har att faktiskt hjälpa till att rehabilitera människor, så att de kan komma tillbaka till den egna arbetsplatsen. Vi kommer att återkomma med förslag framdeles som tar sikte på att stärka just de personer som inte kan komma tillbaka till sin gamla arbetsplats. Som jag sade ser vi inte direkt just en rehabiliteringsförsäkring men åtgärder som på motsvarande sätt ska underlätta för de här människorna.

Kultursponsring

Anf. 45 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till kulturministern. Den gäller kultursponsring.

För ungefär ett och ett halvt år sedan gav ett enigt skatteutskott ett uppdrag till regeringen om att se över reglerna kring sponsring. Bakgrunden var två regeringsrättsdomar där man hade bedömt avdragsyrkanden kring sponsorbidrag och enbart godkänt sådana avdrag där det var en direkt koppling eller en direkt motprestation. Man pratar om representation, konferensrum, biljetter och sådant. Däremot godkände man inte avdrag när det var indirekta kopplingar, alltså goodwillvärden.

Det här blir negativt för kulturen, och det har blivit en praxis som är negativ för kultursponsring. Då är min fråga till kulturministern: Vad händer med utredningen, och när kan vi förvänta oss några förslag från regeringen som är positiva och inte missgynnar kultursponsring?

Prot. 2003/04:37
27 november

Frågestund

Anf. 46 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det pågår en utredning i Finansdepartementet om kultursponsring. Jag kan inte på rak arm säga när den ska vara klar, men det ligger sannolikt inte särskilt långt fram i tiden. Samtidigt vill jag gärna understryka att jag tror att det absolut avgörande för kulturen är att vi har en kraftfull offentlig finansiering.

Från Kulturdepartementets sida har vi valt att i våra instruktioner, våra regleringsbrev till mottagarna av statliga medel, formulera ett slags policy när det gäller kultursponsringen. Vi tycker att det är viktigt att man inte gör sig beroende av kultursponsring för den grundläggande verksamheten, den permanenta basverksamheten. Dessutom är det viktigt att man varje år redovisar för regeringen vilken typ av sponsringssamarbete som förekommer.

Jag tycker för övrigt att lågkonjunkturen har visat osäkerheten i kultursponsringen. När det är dåliga tider släpper sponsorerna sina åtaganden också på kulturområdet. Det understryker vikten av att vi har en kraftfull offentlig finansiering av kulturen.

Anf. 47 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Tack för svaret! Jag ser inget motsatsförhållande mellan kultursponsring och offentlig finansiering. Det är viktigt att det finns en stark offentlig finansiering i grunden.

Om jag har uppfattat det rätt sade finansminister Bosse Ringholm att det här förslaget skulle ha kommit redan i början av det här året. Därför kvarstår frågan: Vad händer?

Jag tror att alla möten och alla samarbeten mellan kulturliv och näringsliv är bra. Det kan vitalisera både kulturlivet och näringslivet. Min fråga är då om kulturministern vet om man särskilt tittar på möjligheten att göra avdrag också för sådant som skapar goodwill, inte bara för det som innebär en direkt motprestation. Reklamskyltar fungerar på idrottsarenor, men de fungerar sämre på museer, konserthallar och teatrar.

Min fråga är: Tittar man inom Regeringskansliet på just möjligheten att göra avdrag för imageskapande sponsringssamarbete?

Anf. 48 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag har ingen insyn i det pågående utredningsarbetet, lika lite som finansministern har det. Vi utgår från att vi får ett bra och heltäckande förslag från utredningen när den är klar. Samtidigt vill jag säga: Jo, det är viktigt med kultursponsring så länge den inte tar över och tränger undan en stadig offentlig finansiering.

Väldigt många företag som ägnar sig åt kultursponsring och som gör det uthålligt hävdar – det gäller till exempel sponsringschefen på Volvo – att det är inga som helst problem att bedriva kultursponsring med de regler som gäller i dag. Det kan naturligtvis vara olika för olika typer av företag, men det är också viktigt med det kunskaps- och erfarenhetsutbyte som företagen själva ägnar sig åt på det här området. Kulturspons-

ring i den form som de bedriver fungerar uppenbarligen med dagens regelverk.

Ansvar för offer för människosmuggling

Anf. 49 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag har en fråga med anledning av regeringens proposition som handlar om människosmuggling.

Filmen *Lilja 4-ever* har de flesta av oss i den här kammaren, och även de på läktaren, säkert sett.

Det som slår mig när jag läser propositionen är att regeringen föreslår att man ska kunna få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om man medverkar i polisens förundersökningar och i rättegången. Man kan då tänka på *Lilja 4-ever*. Lilja kom hit till Sverige och var offer för människohandel. Hon blev våldtagen, hotad och misshandlad. Hade det inte, om hon hade varit med i förundersökning och rättegång, varit rimligt att hon hade fått permanent uppehållstillstånd i stället för det tidsbegränsade uppehållstillstånd som regeringen föreslår i propositionen?

Detta vill jag fråga Pär Nuder om.

Anf. 50 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Jag måste erkänna att det här är en fråga som justitieministern närmast är rätt person att besvara. Jag vågar inte gå in i detalj på de bakomliggande motiven till det förslaget, så jag uppmanar frågeställaren att endera genom en enkel fråga eller genom en interpellation rikta frågan till det statsråd som har ansvar för frågan.

Av hänsyn till riksdagen vill jag inte säga något. Det vore fel av mig att försöka ge mig in på att besvara någonting så detaljrikt som just det här.

Komvux efter gymnasiestudier

Anf. 51 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! I dag snackas det mycket bland gymnasister om ett komvuxår efter det att de har avslutat sina gymnasiestudier. Ibland talas det till och med om ett fjärde år i gymnasieskolan. Detta är någonting som har blivit väldigt olyckligt, eftersom det innebär ett slöseri både med gymnasisternas tid och med pengar, naturligtvis.

I en färsk rapport från det välfärdspolitiska rådet pekar man också på att den ekonomiska avkastningen är mycket låg inom vuxenutbildningen. Vad som gör det ännu sämre är naturligtvis att man, i och med att så många gymnasister går på komvux, tränger undan andra som kanske skulle behöva vuxenutbildningen. Därför skulle jag vilja fråga statsrådet Hallengren vad hon vill göra för att inte en massa gymnasister ska fastna i komvux innan de kan komma vidare till högskola och universitet.

Anf. 52 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag får tacka Axel Darvik för att han lyfter fram frågan och för att han gör det ur det perspektiv som han gör. Många gånger lyfts den här frågan fram just som en möjlighet för alla som lämnar gymnasiet

att gå ett fjärde år. Jag delar Axel Darviks uppfattning att det är väldigt olyckligt för den enskilde som försenar sina studier. Det kostar i studielån. Och det tar tid innan man kommer ut på arbetsmarknaden, vilket har tillväxtpolitiska effekter.

Vid årsskiftet förändrades förordningen för vuxenutbildning. När det är många sökande har vi en särskild prioriteringsordning. Den som har lägst utbildning står först i tur, vilket är väldigt rimligt.

Det är någonting som har fått många som vill konkurrenskomplettera, som man säger, att hamna sist i kön. Men vi kan inte bara bromsa möjligheterna att läsa på komvux och inom vuxenutbildningen. Vi har en tillträdesutredning som ska återkomma i vår. Den ska se över hur vi kan öka möjligheterna till direktövergång, hur vi ska göra det lite enklare för dem som vill gå direkt från gymnasieskola till högskola och universitet. I dag blir det en ond spiral. Man börjar komplettera sina betyg för att kunna konkurrera med dem som redan har höjt sina betyg. Det gäller både att begränsa möjligheterna på komvux och att öka möjligheterna att komma in på högskolan.

Anf. 53 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! Jag delar statsrådets uppfattning. När man pratar med gymnasister märker man att de upplever det som ett stort problem. Betygskraven för att komma in på universitetsutbildningar har ökat.

Det är naturligtvis bra om man kan snabba upp hela processen så att man inte behöver fastna på det här sättet. Jag skulle vilja fråga statsrådet om man inte skulle kunna se över systemet med olika kvotgrupper som premierar en del som har befunnit sig utanför. Det missgynnar dem som snabbt vill gå vidare i sina studier. Sveriges universitetsstuderande är i dag bland de äldsta sett som grupp. Det är väl inte bara positivt. Det är väl också ett tecken på att det tyvärr är svårt för många unga att komma in i universitetsvärlden.

Anf. 54 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Varje högskola avgör vilka kvoter, förkunskapskrav och eventuella preparandkurser de ska erbjuda studenterna. Den tillträdesutredning som jag nyss nämnde leds av Lars Lustig och ska lämnas i vår. Den ska titta just på möjligheterna att öka direktövergången från gymnasium till högskola. Det handlar om att med omsorg och omtanke om den enskilde unge studenten låta denne gå snabbare genom utbildningssystemet. Men det är faktiskt också ett sätt att värna vuxenutbildningen och se till att det är en utbildning som ger en andra chans till vuxna som är i behov av den.

Vi ska ha en vuxenutbildning som inte huvudsakligen fylls av ganska studiemotiverade 19-åringar som går direkt från gymnasieskolan. Det är viktigt att vi talar om båda grupperna på en gång. Vi får föra en ny diskussion i vår när utredningen kommer. Jag hoppas att den lägger bra förslag som gör att vi kan komma åtminstone en bit från problemet.

Prot. 2003/04:37
27 november

Frågestund

Frågestund

Anf. 55 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill vända mig till statsrådet Pär Nuder. Regeringen har bjudit in bland annat parterna på arbetsmarknaden till så kallade tillväxtsamtal. Tillväxt är en komplex fråga. Man ska samtala om ohälsöfrågor, etik i näringslivet, integration och skatter. Jag tänkte begränsa mig till skattesidan.

För att få företag att växa har man till exempel diskuterat fåmansbolsregler, 3:12-reglerna närmare bestämt. Man diskuterar förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatter och annat. Jag skulle vilja fråga Pär Nuder: Vilka skatteförändringar tycker regeringen är nödvändiga för att vi ska kunna uppnå en hållbar tillväxt?

Anf. 56 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Det är riktigt som Marie Engström säger. De samtal som regeringen nu för med arbetsmarknadens parter är begränsade till sin karaktär. De handlar om ohälsan, integration, skatter och etik och moral i näringslivet. Därutöver finns det en mängd olika politikområden som bidrar till att skapa tillväxt i samhället.

När det gäller skatteproblematiken finns det de som hävdar att skatterna har en avgörande betydelse för tillväxten i Sverige. Det tror inte regeringen. Regeringen har en uppfattning som är betydligt mer komplex till sin natur och mer grundläggande. Tillväxt skapas i ett komplicerat förlopp mellan privata och offentliga intressen. Men om det finns skatter som i sig är tillväxthämmande så ska vi titta på dem.

Det intressanta som har inträffat på senare tid är att näringslivet som tidigare krävde sänkta skatter – det har näringslivet gjort så länge vi kan minnas – har signalerat att man är beredd att diskutera finansieringen av skattesänkningarna. Vi är inte färdiga med samtalen än. De pågår för fullt. Vi får se vad resultatet blir.

Anf. 57 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Statsrådet Pär Nuder och jag har samma uppfattning att tillväxt är en komplex fråga. Den innehåller många delar. Det var därför jag försökte begränsa mig till skattedelen. Vi har så kort tid till att kommunicera så här.

När det gäller fåmansbolsreglerna, de så kallade 3:12-reglerna, har regeringen själv haft en utredare som har tittat på det och förordat en modell som man vill kalla för BEK-modellen. Där tar man mer hänsyn till kapitaltillväxten i företag än man har gjort tidigare. Det skulle få små företag att vilja växa. Jag tror personligen att detta är en viktig fråga, inte minst regionalpolitiskt. Jag skulle vilja ställa den mer precisa frågan: Hur ser statsrådet Pär Nuder på den typen av skatteförändring?

Anf. 58 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Vi ser positivt på den typen av skatteförändringar. Följderiktigt har regeringen och en riksdagsmajoritet, däribland Vänsterpartiet och Miljöpartiet, i den senaste statsbudgeten reserverat, om jag inte

missminner mig, 1 miljard kronor för att just åstadkomma förändringar när det gäller så kallade 3:12-regler.

Det finns även skäl att genomlysas andra skatter som explicit berör de små och medelstora företagen. Över huvud taget tror jag att det finns skäl att lyssna än mer på just de små och medelstora företagen i den skattepolitiska debatten. Det är där som sysselsättningen måste komma för att vi ska klara de välfärdsåtaganden som jag tror att Marie Engström och jag är överens om.

Statliga företags ansvar för arbetstillfällen

Anf. 59 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Nuder. I en av morgontidningarnas ekonomibilagor står det att svenska utlandsbrev ska sorteras i Danmark. Bakgrunden till det lär vara att Posten Arlanda diskuterar att överföra sorteringen av brev till länder utanför EU till Danmark. Jag kan inte ärendet, och jag utgår ifrån att inte heller statsrådet kan uttala sig om ärendet i sig. Men det ligger en viktig principiell fråga i det här.

Vi kräver att svenska privatägda företag ska slå vakt om jobben i Sverige. Det är oerhört viktigt att de statliga företagen går före och är väldigt tydliga med att de ska göra vad de kan för att slå vakt om, utveckla och stärka jobben i Sverige. Jag hoppas att regeringen är beredd att göra det väldigt tydligt. Det kan naturligtvis finnas enskilda undantag där det finns väldigt starka skäl för att låta en uppgift utföras i annat land.

Anf. 60 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Det är riktigt att jag inte närmare känner till det här ärendet, men så mycket känner jag till som att det inte är en fråga som har varit föremål för vare sig regeringens eller Näringsdepartementets behandling. Det är en fråga som är föremål för behandling i företaget.

I den principiella frågan delar jag Inger Lundbergs uppfattning. Det är självklart så att statliga företag har ett ansvar. Samtidigt ska vi inte komma bort ifrån det faktum att de verkar på numera avreglerade marknader. Det gör att situationen inte är riktigt så enkel att man kan kräva att de statliga företagen ska ta ett specifikt ansvar. Det är en balansgång. Möjligen är det så att vi närmare borde skärskåda avregleringens effekter för att bland annat kunna använda statliga bolag som regionalpolitiska instrument. Historiskt har de som sådana varit betydelsefulla.

Anf. 61 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag är glad över att statsrådet tar upp behovet av att titta på avregleringens effekter. Det finns många människor ute i politiska föreningar och i samtal vid kaffebordet på jobbet som känner mycket olust över en del förändringar som har skett i de statliga företagen. Det är viktigt att vi är tydliga med vad som är meningen med företagen. Varför driver vi statliga företag? Hur kan de statliga företagen bidra till samhällsnyttan på ett så gott sätt som möjligt och genomsyras av tanken att göra bästa möjliga för svenska arbetsmarknaden och välfärden i vårt land?

Prot. 2003/04:37
27 november

Frågestund

Jag är nöjd med det svar jag fick av statsrådet, och jag hoppas att också Postens ledning förstår betydelsen av att vara försiktig och omtänksam i den här typen av frågor.

Anf. 62 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Jag tror att vi är tämligen överens. Men jag vill än en gång understryka att vi innan vi pekar finger mot de statliga företagen ska se på den bakomliggande förklaringen till deras agerande. Det är i många fall avregleringen som gör att de tvingas agera på ett visst sätt. Det är nog snarast så att vi ska ta oss ännu en funderare på hur avregleringen har slagit.

I Sverige är vi nio miljoner invånare på en yta av 450 000 kvadratkilometer. De statliga företagen har historiskt haft en väldigt stor betydelse för att hålla samman detta vidsträckta, glest befolkade land. Som politiska instrument har de naturligtvis varit viktiga. Det finns skäl att på nytt ta den diskussionen.

Gemensam valdag

Anf. 63 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Av regeringsförklaringen framgår att riksdagens partier ska bjudas in till överläggningar om regeringsformen och en översyn av demokratins spelregler. Det är bra. Jag och Centerpartiet undrar nu: När påbörjas arbetet?

Själv ingick jag i 1999 års författningsutredning. Direktiven var ett hopplock. En viktig fråga var frågan om den gemensamma valdagen. Jag är för en delad valdag mellan riksdags- respektive kommunval, och det är också Centerpartiets uppfattning. Vi menar att det finns många fördelar med detta, till exempel att stärka den lokala demokratin, att få ökad delaktighet och ökat engagemang och att ge de lokala frågorna en större tyngd.

Jag vill alltså ställa frågan: När påbörjas översynen? Jag önskar också få en bekräftelse av statsrådet Nuder på att han liksom jag anser att den gemensamma valdagen åter bör belysas i det sammanhanget.

Anf. 64 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Svaret på den första frågan är att inbjudan till riksdagens partier kommer att skickas ut inom kort och att vi räknar med att påbörja samtalen efter helgerna, någon gång i mitten av januari.

När det gäller sakfrågan om den gemensamma valdagen får Centerpartiet och Kenneth Johansson i dessa samtal framföra att man vill att den frågan ska vara föremål för översyn.

För egen del och å regeringens och det socialdemokratiska partiets vägnar kan jag säga att vi är starka anhängare av den gemensamma valdagen.

Jag var i går i Norge, och där berättade de om det låga valdeltagandet i det senaste kommunalvalet. De berättade att de lokala frågorna ingalunda hade fått det utrymme i den allmänna debatten som man vill åstadkomma genom att skilja valdagarna. Tvärtom var det en traditionell

valrörelse där partiledarna turnerade runt, och det blev i grund och botten en opinionsundersökning med väldigt dåligt valdeltagande.

Vi ska slå vakt om den gemensamma valdagen, för den leder till högt valdeltagande. Röstsplittringen visar dessutom att medborgarna är vuxna nog att ta olika valsedlar i de olika valen på en och samma gång.

Prot. 2003/04:37
27 november

Frågestund

Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Det var ett bra besked att inbjudan kommer inom kort. Vi ska ta med oss våra krav och diskutera dem i det sammanhanget.

Jag deltog också vid studiebesöket i Norge. Men man behöver inte åka längre än till Orsa. Orsa kommun hade i mars ett extraval som pekar på just det jag försöker beskriva, nämligen att detta väcker väldigt mycket av engagemang och intresse för de lokala frågorna. Vi fick ett högt valdeltagande. Det kan vara ett nog så bra exempel på ett lyckat sammanhang när det gäller att få fram de kommunala frågorna.

Det finns också studier, till exempel de som 1999 års författningsutredning gjorde, där man ser positiva exempel på högt valdeltagande från Frankrike, Portugal och Österrike.

Det finns två sidor av det här. Men det som jag tycker är angeläget är att det tilltänkta utredningsarbetet får belysa frågan.

Anf. 66 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Fru talman! Först vill jag bara göra en kort kommentar omkring Orsa. Såvitt jag kommer ihåg berodde det höga valdeltagandet inte minst på den allmänna folkliga resning som ägde rum i Orsa för att hindra mörka krafter att komma in i Orsa kommunfullmäktige.

Vi ska inte här och nu tvista om erfarenheterna kring skilda valdagar i olika länder. Det finns väldigt många undersökningar gjorda på det här området. Men det står som sagt Centerpartiet fritt att framföra synpunkten att den gemensamma valdagen på nytt bör utvärderas inför den kommande mandatperioden.

Bristen på förskollärare

Anf. 67 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Lena Hallengren.

Det råder i dag en väldig brist på förskollärare i Sverige. Bara ungefär hälften av personalen på förskolorna är utbildade förskollärare. Regeringen hade ett vallöfte om att satsa på 6 000 nya förskollärare, men det har nu skjutits på framtiden. Jag tycker att det är väldigt synd. Vi har den allmänna förskolan, vi har den nya förskoleklassen och det behövs utbildad personal.

Därför blir min fråga till statsrådet: Vad tänker regeringen göra för att förverkliga vallöftet om fler förskollärare?

Anf. 68 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Tack för frågan! Vallöftet handlade om att 6 000 fler vuxna – förskollärare, barnskötare och andra specialister – ska anställas i förskolan. Det ska verkställas under mandatperioden. I den regeringsför-

klaring som statsministern läste upp vid riksdagens öppnande gavs inriktningen att satsningen ska påbörjas 2005. Jag ser mycket fram emot detta och är glad över att Folkpartiet också gör det.

När det gäller förskolläraryrket vill jag säga att jag är lika bekymrad som Ulf över den. Vi ser i dag en minskad andel förskollärare i förskolorna. Det handlar naturligtvis om att vidta flera åtgärder. Det handlar om den kvantitativa utbyggnad som regeringen har påbörjat när det gäller lärarutbildningarna och högskolorna, men det handlar också om den ökade professionaliseringen och den forskningsinriktning som alla får. Jag tror att det är någonting som kan stimulera till att man faktiskt väljer den inriktningen.

I regleringsbrev har vi vid flera tillfällen uppmanat högskolor och universitet att särskilt se till att examinera lärare med inriktning mot just förskolan och de tidiga åren i grundskolan.

Anf. 69 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Jag tycker dock att det känns väldigt osäkert när nu det här löftet har skjutits framåt.

Det finns många problem. Ett är att på lärarutbildningen lämnar de flesta lärarstudenter förskolläraryrket. Det är ungefär hälften så många nu som för bara två år sedan som utbildar sig.

Regeringen har ju satsat på en ettårig vidareutbildning av barnskötare. För några år sedan när vi hade en ny lärarutbildning tyckte regeringen att förskolläraryrket skulle förlängas från tre till tre och ett halvt år. Nu räcker det tydligen med ett år för att bli utbildad i att ta hand om barn i förskolan. Varför inte i stället satsa på att vidareutbilda barnskötare till förskollärare?

Anf. 70 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Det finns ingen anledning att vi ska göra ett val. Jag tycker att vi ska satsa på att ge barnskötarna ökad kompetens. Jag tycker att vi ska se till att de barnskötare som vill kompetenshöja sig och utbilda sig vidare till förskollärare ska få en möjligheten. Men Ulf Nilsson och övriga i kammarken vet ju att det inte finns någon förskolläraryrket längre. Det finns en lärarutbildning, och vid upprepade tillfällen har högskolor och universitet fått i uppdrag att särskilt se till att examinera lärare som arbetar inom förskolan och de tidiga åren i grundskolan.

Nu har ännu ingen lämnat den nya lärarutbildningen, så det återstår väl att se. Men jag delar Ulf Nilssons oro. Jag tror att vi vid upprepade tillfällen måste ligga på högskolor och universitet. Jag tror dock att den nya lärarutbildningen är till stor fördel för alla som går igenom den. Man blir mycket mer flexibel i sitt yrkesval. Man kan välja att arbeta i förskola, förskoleklass eller de tidiga åren i grundskolan utan att göra ett val för livet, vilket man många gånger kan känna att man gör, inte minst som ung.

När det gäller barnskötaryrket skulle vi kunna ha en lång diskussion. Här vill jag bara kort säga att det handlar om en eftergymnasial utbildning för att ge ett stöd till de 50 000 barnskötare som redan finns runtom i landet. Tidigare har det saknats en barnskötaryrket. Även barnskötare behövs i den svenska förskolan.

Anf. 71 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till arbetslivsminister Hans Karlsson som kanske inte är så kort och enkel.

Det handlar om utländsk arbetskraft som utnyttjas. Vi har sett flera exempel på detta under den senaste tiden. Vi har sett det i åkerinäringen. Vi har sett det vid SSAB i Luleå – slovakiska arbetare som arbetar för nästan noll i lön och under undermåliga arbetsförhållanden. Vi vet att man i Skåne har problem inom byggnadsbranschen med arbetskraft som står i starkt beroendeförhållande till en uppdragsgivare men som ändå har en F-skattsedel och alltså ska föreställa småföretagare. De omfattas inte av kollektivavtal, arbetstidsregler med mera, med mera.

Detta är ett stort problem. Det handlar om människor som utnyttjas, men det handlar också om en risk för social dumpning som kan sprida sig på arbetsmarknaden generellt. Det finns också en oro för att det här problemet ska accelerera i samband med östutvidgningen.

Min fråga till Hans Karlsson är vad regeringen nu gör för att motverka detta. Det är ett akut problem, och det måste till åtgärder. Jag vill veta hur regeringen tänker.

Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Precis som Camilla Sköld Jansson säger är detta en stor och svår fråga. Vi känner väl till de fackliga organisationernas krav och önskemål härvidlag. Detta är ett problem som har funnits långt innan östutvidgningen blev aktuell, och vi är inte alldeles övertygade om att just de nya medlemsländernas anslutning till EU kommer att medföra att detta problem blir dramatiskt mycket större. Det är dock tillräckligt stort för att det ska finnas skäl att göra någonting åt det.

Vi har nu en beredning, som det heter på vårt språk, omkring detta och avser att försöka återkomma med förslag i olika delar som jag hoppas kommer att tillgodose också de fackliga organisationernas önskemål så långt som över huvud taget är möjligt. Det finns en del formella begränsningar med hänsyn till EU-rätten och sådant, men vi har all anledning att försöka lösa detta på ett konstruktivt sätt.

Anf. 73 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det blev sista frågan. Jag får tacka deltagande statsråd och riksdagsledamöter.

8 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2003/04:44 Nordisk konvention om social trygghet

Frågestund

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 27 november

2003/04:158 av *Roger Tiefensee* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Godtycklig fastighetstaxering

2003/04:159 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Svenska Spels erbjudande om gratis spel på Internet

2003/04:160 av *Gustav Fridolin* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Svensk klimatpolitik och EU:s klimatpolitik

2003/04:161 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Etikkommission för statliga företag

2003/04:162 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens brottsutredande verksamhet

2003/04:163 av *Beatrice Ask* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Sveriges möjligheter att uppfylla Schengensamarbetets krav

2003/04:164 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Prekursorsbrott i narkotikastrafflagen

2003/04:165 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Carin Jämtin
Folke Bernadotteakademin

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 november

2003/04:340 av *Patrik Norinder* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Jordbruk i kris

2003/04:341 av *Patrik Norinder* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Jordbrukets skattesituation

2003/04:342 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Påbyggnadsutbildningar

2003/04:343 av *Jeppe Johnsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Misskötsel vid icke frihetsberövande påföljd

2003/04:344 av *Carl-Axel Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnad av E 6 mellan Vellinge och Trelleborg

2003/04:345 av *Berndt Sköldestig* (s) till statsrådet Ulrica Messing

TEN-programmet och finansieringen av infrastruktursatsningar i Sverige

2003/04:346 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Färjan Ring

2003/04:347 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Framtiden för den svenska kycklingnäringen

2003/04:348 av *Agne Hansson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Konkurrenssituationen för svensk kycklingnäring

2003/04:349 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
sky

Vattenfall och kärnkraft i Afrika

2003/04:350 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Behov av psykologisk hjälp på vårdcentralen

2003/04:351 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Lars Engqvist

Äldres hälsa

2003/04:352 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Direktivet om asylprocedurer

2003/04:353 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Spöstraffet i Iran

2003/04:354 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Förföljelsen av oliktankande i Kina

2003/04:355 av *Carl-Axel Johansson* (m) till miljöminister Lena Som-
mestad

Väg E 6 Vellinge–Trelleborg

2003/04:356 av *Berndt Sköldestig* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Modell mot uppsägningar i offentliga sektorn

2003/04:357 av *Patrik Norinder* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Hotad svensk livsmedelsindustri

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 2 december.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 november

2003/04:288 av *Lena Ek* (c) till socialminister Lars Engqvist
Ohälsosam landstingspolitik

2003/04:292 av *Roger Tiefensee* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Beskattnings av fiktiva inkomster

2003/04:320 av *Johan Löfstrand* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Nya fenomen på arbetsmarknaden

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 2 december.

Prot. 2003/04:37
27 november

Prot. 2003/04:37
27 november

12 § Kammaren åtskildes kl. 15.01.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 12.36 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Svar på interpellation 2003/04:104 om försvarets situation	2
Anf. 1 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	2
Anf. 2 ROLF GUNNARSSON (m).....	3
Anf. 3 OLA SUNDELL (m).....	4
Anf. 4 ALLAN WIDMAN (fp)	5
Anf. 5 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	5
Anf. 6 ROLF GUNNARSSON (m).....	6
Anf. 7 OLA SUNDELL (m).....	7
Anf. 8 ALLAN WIDMAN (fp)	8
Anf. 9 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	8
Anf. 10 ROLF GUNNARSSON (m).....	9
Anf. 11 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	10
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	10
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	10
Ajournering.....	11
Återupptagna förhandlingar	11
7 § Frågestund.....	11
Anf. 12 TREDJE VICE TALMANNEN	11
<i>Ansvar för offer för människosmuggling</i>	<i>11</i>
Anf. 13 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	11
Anf. 14 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	11
Anf. 15 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	12
Anf. 16 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	12
<i>Spridningen av aids</i>	<i>12</i>
Anf. 17 AGNE HANSSON (c).....	12
Anf. 18 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	12
Anf. 19 AGNE HANSSON (c).....	13
Anf. 20 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	13
<i>Tillsättandet av styrelsemedlemmar i statliga företag.....</i>	<i>13</i>
Anf. 21 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	13
Anf. 22 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	14
Anf. 23 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	14
Anf. 24 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	14
<i>Arbetslösheten</i>	<i>15</i>
Anf. 25 ANA MARIA NARTI (fp).....	15
Anf. 26 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	15
Anf. 27 ANA MARIA NARTI (fp).....	15
Anf. 28 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	15
<i>Folkomröstning om EU:s konstitution</i>	<i>16</i>
Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp)	16
Anf. 30 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	16

Anf. 31 PETER ERIKSSON (mp)	16
Anf. 32 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	17
<i>Skolans arbete mot främlingsfientlighet</i>	17
Anf. 33 LENNART AXELSSON (s)	17
Anf. 34 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	17
Anf. 35 LENNART AXELSSON (s)	18
Anf. 36 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	18
<i>Löntagarnas inflytande över arbetstiden</i>	18
Anf. 37 ROSSANA DINAMARCA (v)	18
Anf. 38 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	18
Anf. 39 ROSSANA DINAMARCA (v)	19
Anf. 40 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	19
<i>Rehabiliteringsförsäkring</i>	19
Anf. 41 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	19
Anf. 42 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	19
Anf. 43 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	20
Anf. 44 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	20
<i>Kultursponsring</i>	20
Anf. 45 ROGER TIEFENSEE (c)	20
Anf. 46 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	21
Anf. 47 ROGER TIEFENSEE (c)	21
Anf. 48 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	21
<i>Ansvar för offer för människosmuggling</i>	22
Anf. 49 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	22
Anf. 50 Statsrådet PÄR NUDER (s)	22
<i>Komvux efter gymnasiestudier</i>	22
Anf. 51 AXEL DARVIK (fp)	22
Anf. 52 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	22
Anf. 53 AXEL DARVIK (fp)	23
Anf. 54 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	23
<i>Skatternas inverkan på tillväxten</i>	24
Anf. 55 MARIE ENGSTRÖM (v)	24
Anf. 56 Statsrådet PÄR NUDER (s)	24
Anf. 57 MARIE ENGSTRÖM (v)	24
Anf. 58 Statsrådet PÄR NUDER (s)	24
<i>Statliga företags ansvar för arbetstillfällen</i>	25
Anf. 59 INGER LUNDBERG (s)	25
Anf. 60 Statsrådet PÄR NUDER (s)	25
Anf. 61 INGER LUNDBERG (s)	25
Anf. 62 Statsrådet PÄR NUDER (s)	26
<i>Gemensam valdag</i>	26
Anf. 63 KENNETH JOHANSSON (c)	26
Anf. 64 Statsrådet PÄR NUDER (s)	26
Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c)	27
Anf. 66 Statsrådet PÄR NUDER (s)	27
<i>Bristen på förskollärare</i>	27
Anf. 67 ULF NILSSON (fp)	27
Anf. 68 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	27
Anf. 69 ULF NILSSON (fp)	28

Anf. 70 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	28	Prot. 2003/04:37
<i>Utnyttjande av utländsk arbetskraft</i>	29	<u>27 november</u>
Anf. 71 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	29	
Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	29	
Anf. 73 TREDJE VICE TALMANNEN	29	
8 § Bordläggning	29	
9 § Anmälan om interpellationer	30	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	30	
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	31	
12 § Kammaren åtskildes kl. 15.01	32	

